
תורת ההסתברות – תרגיל בית 5

רן קירי - 311532238

JANUARY 17, 2017

קבוצת תרגול 11

שאלה 1:

א. נתונים $X, Y: \Omega \rightarrow \mathbb{R}$ שני משתנים מקריים, המוגדרים על אותו מרחב הסתברות כך ש- F_X, F_Y הם פונקציות ההתפלגות של משתנים אלה בהתאמה. נתון כי $P(X \geq Y) = 1$. עתה, נשים לב כי על פי הגדרה:

$$F_X(t) = P(X \leq t)$$

וכן:

$$F_Y(t) = P(Y \leq t)$$

נשים לב כי על פי הגדרה:

$$P(X \geq Y) = P(\{\omega \in \Omega | X(\omega) \geq Y(\omega)\}) = 1$$

ולכן נוכל לרשום:

$$F_X(t) = P(X \leq t) = P(\{\omega \in \Omega | X(\omega) \leq t\}) = P(\{\omega \in \Omega | Y(\omega) \leq X(\omega) \leq t\}) = P(Y \leq X \leq t)$$

כלומר:

$$F_X(t) = P(\{Y \leq X\} \cap \{X \leq t\})$$

ועתה, נשים לב כי מתקיים:

$$P(X \leq t | Y \leq t) = \frac{P(\{X \leq t\} \cap \{Y \leq t\})}{P(\{Y \leq t\})}$$

כאשר:

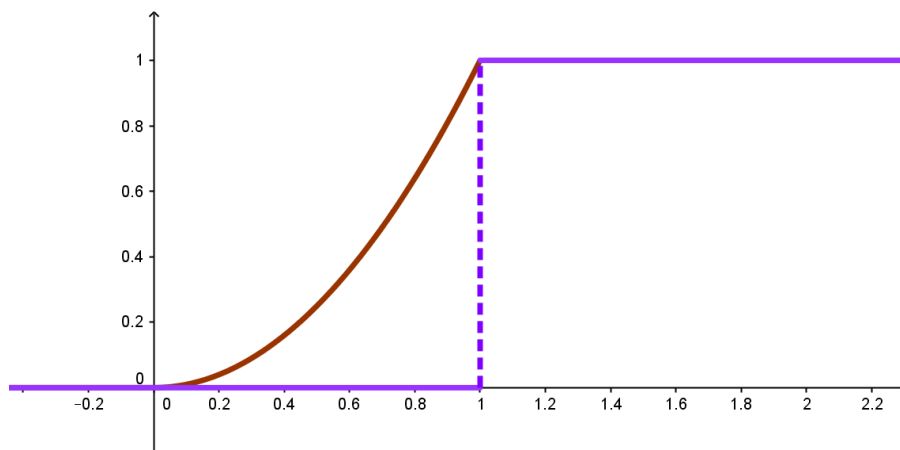
$$P(\{X \leq t\} \cap \{Y \leq t\}) = P(\{\omega \in \Omega | X \leq t \cap Y \leq t\}) = P(\omega \in \Omega | Y \leq X \leq t) = F_X(t)$$

ולכן נקבל סה"כ כי היות ו- $F_Y(t) = P(\{Y \leq t\})$:

$$F_X(t) = F_Y(t) \cdot \overbrace{P(X \leq t | Y \leq t)}^{\leq 1} \Rightarrow \boxed{F_X(t) \leq F_Y(t)}$$

נשים לב כי הנ"ל אינו נכון בכיוון ההפוך. ניתן להראות זאת על ידי דוגמה נגדית:

$$F_X = \begin{cases} 1 & x > 1 \\ x^2 & 0 < x < 1 \\ 0 & x < 0 \end{cases} \quad F_Y = \begin{cases} 1 & x > 0.5 \\ 0 & x < 1 \end{cases}$$

כלומר, Y במקרה זה, עבור אותו מרחב הסתברות, מקבל 1 בהסתברות 1. נשים לב כי קל לראות כי:

$$F_X(t) \leq F_Y(t) \quad \forall t \in \mathbb{R}$$

אך נשים לב כי:

$$P(X \geq Y) = P(X \geq 1) = P(X = 1) = 0$$

ב. עתה נתון לנו כי $X \sim U([0, 1])$ וכי $Y = X$. נרצה לחשב את $F_{(X,Y)}$. נעשה זאת על פי הגדרה:

$$F_{(X,Y)}(t, k) = P(\{X \leq t\} \cap \{Y \leq k\}) \stackrel{Y=X}{=} P((X, Y) \in [\min\{t, k\}, \min\{t, k\}]) = \begin{cases} 0 & t < 0 \text{ או } k < 0 \\ \min\{t, k\}^2 & 0 < t, k < 1 \\ 1 & t > 1, y > 1 \end{cases}$$

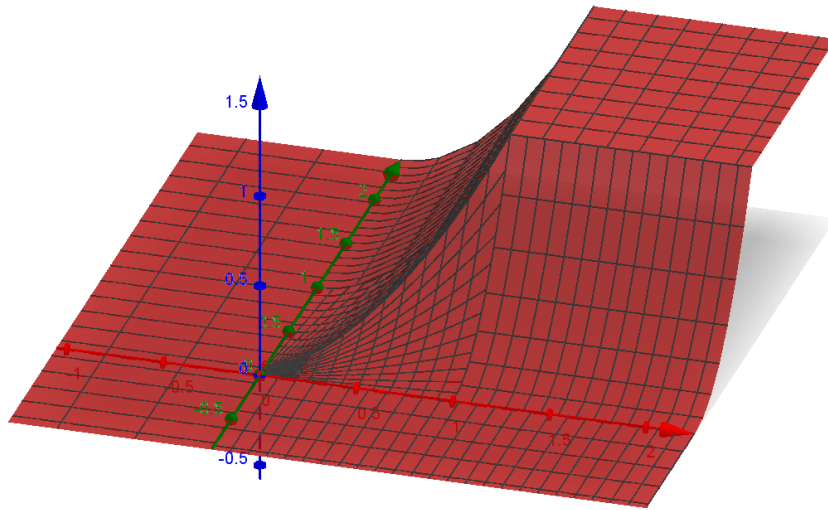
נשים לב כי לכל t, k מתקיים:

$$F_X(t) = \begin{cases} 1 & t > 1 \\ t & 0 < t < 1 \\ 0 & t < 0 \end{cases} \quad F_Y(k) = \begin{cases} 1 & k > 1 \\ k & 0 < k < 1 \\ 0 & k < 0 \end{cases}$$

וכאמור קל לראות כי לכל $0 < t < k < 1$ מתקיים:

$$F_{(X,Y)}(t, k) = \min\{t, k\}^2 \neq tk = F_X(t)F_Y(k)$$

כלומר המשתנים אינם בלתי תלויים.

כמו כן, פונקציה זו רציפה. נראה זאת:

ראשית, בתחום שבו $x > 1, y > 1$, הפונקציה מזדהה זהותית עם 1. ונשים לב כי לכל $(x, y) \rightarrow (1, y)$ בה"כ ש- $x < 1$, מתקיים $F_{(x,y)}(x, y) = x^2 \rightarrow 1$ ובאותו אופן לשאיפה מכיוון y . עבור שאיפה משניהם נשים לב כי:

$$F_{(x,y)}(x, y) = \min\{x, y\}^2 \rightarrow 1$$

כלומר ישנה רציפות בתחום זה. כאמור כאשר x, y שואפים ל-0 בפרט פונקציית ההתפלגות שואפת לאפס (כי זו תהיה פונקציה ריבועית לפי x, y כאשר המינימלי ביניהם שואף לאפס). בתחום הביניים הפונקציה רציפה שכן היא פונקציה ריבועית סטנדרטית. התחום האחרון הבעייתי הוא התחום שבו $x = y$. אך גם במקרה זה נשים לב כי אם $x < y$ כך ש- $y \rightarrow x$ אזי נקבל כי:

$$F_{(x,y)}(x, y) = \min\{x, y\}^2 = x^2 \rightarrow y^2 = x^2$$

כנדרש. כלומר הפונקציה שהתקבלה אכן רציפה.

ג. נניח כי X בלתי תלוי בעצמו. אזי לכל $t \in \mathbb{R}$ מתקיים:

$$F_{(X,X)}(t) = F_X(t)F_X(t) = F_X(t)^2$$

אך נשים לב כי:

$$F_{(X,X)}(t) = P(\{X \leq t\} \cap \{X \leq t\}) = P(\{X \leq t\}) = F_X(t)$$

כלומר קיבלנו שמתקיים:

$$F_X(t) = F_X(t)^2 \Rightarrow F_X(t)(1 - F_X(t)) = 0$$

ולכן לכל t מתקיים בהכרח $F_X(t) = 0$ או $F_X(t) = 1$. אנו יודעים כי פונקציית ההסתברות רציפה מימין ועולה וכן לא יכולה להיות זהותית אפס שכן הגבול שלה באינסוף לא יהיה אחד. לכן נסיק כי קיימת נקודה $C \in \mathbb{R}$ עבורה $F_X(C) = 1$. אך עתה מרציפות ומונוטוניות $F_X(t)$ נסיק כי לכל $t \geq C$ בהכרח $F_X(t) = 1$. כמו כן, הפונקציה לא יכולה להיות זהותית 1 שכן גבולה במינוס אינסוף הוא 0 ולכן קיימת נקודה אחת שבה $F_X(t) = 0$ אך משמאלה הפונקציה תהיה זהותית 0 ממונוטוניות הפונקציה.

משני אלו נסיק כי ניתן להגדיר את C להיות:

$$C = \inf_{F_X(t)=1} t$$

ונקודה זו קיימת ומוגדרת היטב שכן הוכחנו שקיים חסם מלרע לקבוצת נקודות זו. עבור נקודה זו יתקיים שלכל $t < C$ $F_X(t) = 0$ ולכל $t \geq C$ יתקיים $F_X(t) = 1$. לכן:

$$P(X = C) = \lim_{t \rightarrow C^+} F_X(t) - \lim_{t \rightarrow C^-} F_X(t) = 1$$

כנדרש.

ד. נבחר $-1 < t < 1$ נשים לב כי:

$$F_X(t) = P(X \leq t) = P(X \leq t \cap Y \in \mathbb{R}) = \iint_{(-\infty, t] \times \mathbb{R}} f_{(X,Y)}(x, y) dx dy$$

$$= \int_{-1}^t dx \int_{-\infty}^{\infty} \frac{3}{2} e^{-3y} dy = \int_{-1}^t \frac{3}{2} (t+1) e^{-3y} dx dy = -\frac{1}{2} (t+1) [e^{-3y}]_0^{\infty} = \frac{1}{2} (t+1)$$

ולכן ניתן לכתוב את פונקציית ההתפלגות של X באופן הבא:

$$F_X(t) = \begin{cases} 1 & t > 1 \\ \frac{1}{2}(t+1) & -1 < t < 1 \\ 0 & t < -1 \end{cases}$$

וכן עתה, אם נבחר $t \geq 0$:

$$F_Y(t) = P(Y \leq t) = P(Y \leq t \cap X \in \mathbb{R}) = \iint_{\mathbb{R} \times (-\infty, t]} f_{(X,Y)}(x,y) dx dy = \int_{-1}^1 dx \int_0^t \frac{3}{2} e^{-3y} dy = 3 \int_0^t e^{-3y} dy$$

$$= [-e^{-3y}]_0^t = 1 - e^{-3t}$$

כלומר ניתן לכתוב את ההתפלגות של Y באופן הבא:

$$F_Y(t) = \begin{cases} 1 - e^{-3t} & t > 0 \\ 0 & t < 0 \end{cases}$$

ועתה נשים לב כי עבור $-1 < x < 1, y \geq 0$ מתקיים:

$$F_{(X,Y)}(x,y) = \iint_{(-\infty, x] \times (-\infty, y]} f_{(X,Y)}(\tilde{x}, \tilde{y}) d\tilde{x} d\tilde{y} = \int_{-1}^x d\tilde{x} \int_0^y \frac{3}{2} e^{-3\tilde{y}} d\tilde{y} = \frac{1}{2}(x+1)[1 - e^{-3y}] = F_X(x)F_Y(y)$$

ובעבור יתר התחום, נקבל כי מדובר לפחות באחד מהרכיבים, באינטגרל על פונקציית האפס, כך שאכן ביתר התחום נקבל גם כן זהותית אפס בהתאם למכפלה בין הפונקציות התפלגות.

כלומר קיבלנו:

$$F_{(X,Y)}(x,y) = F_X(x)F_Y(y)$$

כלומר המשתנים אכן בלתי תלויים כדרוש.

שאלה 2:

נתונה פונקציית הצפיפות של וקטור דו ממדי (X, Y) כך שמתקיים:

$$f_{(X,Y)}(x,y) = \begin{cases} ce^{-\lambda x} & 0 < y < x \\ 0 & \text{אחרת} \end{cases}$$

א. נרצה למצוא את c ולשם כך נזכור כי האינטגרל על כל $\mathbb{R}^2$ חייב להיות 1. נחשב:

$$\lim_{\substack{x \rightarrow \infty \\ y \rightarrow \infty}} F_{(X,Y)}(x,y) = \iint_{\mathbb{R}^2} f_{(X,Y)}(x,y) dx dy$$

כמו כן, נשים לב כי $f_{(X,Y)} \equiv 0$ בתחום שבו $y > x$ ובתחום שבהם $y < 0$ או $x < 0$. כלומר תחום האינטגרציה הם $x \in [0, \infty)$ ולכל x תחום האינטגרציה של y יהיה $y \in [0, x]$ ולכן נקבל:

$$\iint_{\mathbb{R}^2} f_{(X,Y)}(x,y) dx dy = \int_0^\infty \left(\int_0^x ce^{-\lambda x} dy \right) dx = \int_0^\infty cxe^{-\lambda x} dx = c \int_0^\infty xe^{-\lambda x} dx \quad (*)$$

נחשב בנפרד לפי אינטגרציה בחלקים ונקבל:

$$\int_0^\infty xe^{-\lambda x} dx = \left[-\frac{1}{\lambda} xe^{-\lambda x} \right]_0^\infty + \int_0^\infty \frac{1}{\lambda} e^{-\lambda x} dx = \left[-\lambda x e^{-\lambda x} \right]_0^\infty + \left[-\frac{1}{\lambda^2} e^{-\lambda x} \right]_0^\infty = \frac{1}{\lambda^2}$$

נציב בחזרה ב- $(*)$ ונקבל כי:

$$(*) = \frac{c}{\lambda^2} \stackrel{\text{נדרש}}{=} 1 \Rightarrow \boxed{c = \lambda^2}$$

ב. עתה נוכל לחשב את פונקציות הצפיפות בהתאם:

$$F_X(t) = P(X \leq t) = P(X \leq t \cap Y \in \mathbb{R}) = \iint_{(-\infty, t] \times \mathbb{R}} f_{(X,Y)}(x,y) dx dy = \int_0^t \left(\int_0^x \lambda^2 e^{-\lambda x} dy \right) dx = \int_0^t \lambda^2 x e^{-\lambda x} dx$$

$$= [-\lambda x e^{-\lambda x}]_0^t + \int_0^t \lambda e^{-\lambda x} dx = -\lambda t e^{-\lambda t} + [-e^{-\lambda x}]_0^t = -\lambda t e^{-\lambda t} - e^{-\lambda t} + 1$$

$$\boxed{F_X(t) = \begin{cases} 1 - (\lambda t + 1)e^{-\lambda t} & t > 0 \\ 0 & t < 0 \end{cases}}$$

$$F_Y(t) = P(Y \leq t) = P(X \in \mathbb{R} \cap Y \leq t) = \iint_{\mathbb{R} \times (-\infty, t]} f_{(X,Y)}(x,y) dx dy$$

והפעם גבולות האינטגרציה שלנו יהיו שונים. זאת משום שלכל $0 < y < t$ מתאימים הערכים $x > y$ בלבד. כלומר לכל y כנ"ל עלינו לבצע אינטגרציה על x בתחום (y, ∞) . נציב ונקבל:

$$= \int_0^t \left(\int_y^\infty \lambda^2 e^{-\lambda x} dx \right) dy = \int_0^t [-\lambda e^{-\lambda x}]_y^\infty dy = \int_0^t \lambda e^{-\lambda y} dy = [-e^{-\lambda y}]_0^t = 1 - e^{-\lambda t}$$

$$F_Y(t) = \begin{cases} 1 - e^{-\lambda t} & t > 0 \\ 0 & t < 0 \end{cases}$$

ג. נרצה לחשב את $P(Y < \frac{x}{2})$. כלומר נרצה לחשב:

$$P\left(\left\{(X, Y) \in \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid y < \frac{x}{2}\}\right\}\right)$$

היות ו- (X, Y) וקטור מקרי רציף בהחלט, נוכל להיעזר בפונקציית הצפיפות ולסכום אותה בתחום הנ"ל. לשם כך נשים לב כי לכל $x \in \mathbb{R}^2$, התחום אותו אנו מעוניינים לסכום הוא התחום $y \in (-\infty, \frac{x}{2})$. כאמור נדרוש בנוסף $x > 0, y > 0$ שכן ממילא הצפיפות שם זהותית אפס. נקבל סה"כ:

$$\begin{aligned} P\left(Y < \frac{X}{2}\right) &= \iint_D f_{(X,Y)}(x, y) dx dy = \int_0^\infty \left(\int_0^{\frac{x}{2}} \lambda^2 e^{-\lambda x} dy \right) dx = \int_0^\infty [-\lambda^2 y e^{-\lambda x}]_0^{\frac{x}{2}} dx = \int_0^\infty -\frac{\lambda^2}{2} x e^{-\lambda x} dx \\ &= \left[\frac{\lambda}{2} x e^{-\lambda x} \right]_0^\infty - \int_0^\infty \frac{\lambda}{2} e^{-\lambda x} dx = -\left[\frac{1}{2} e^{-\lambda x} \right]_0^\infty = \frac{1}{2} \end{aligned}$$

$$\boxed{P\left(Y < \frac{X}{2}\right) = \frac{1}{2}}$$

ד. על פי הגדרה, מתקיים:

$$\begin{aligned} E[XY] &= \iint_{\mathbb{R}^2} xy f_{(X,Y)}(x, y) dx dy \stackrel{0 < y < x}{=} \int_0^\infty \left(\int_0^x xy \lambda^2 e^{-\lambda x} dy \right) dx = \int_0^\infty x \lambda^2 e^{-\lambda x} \left[\frac{1}{2} y^2 \right]_0^x dx \\ &= \int_0^\infty \frac{1}{2} x^3 \lambda e^{-\lambda x} dx = \frac{1}{2} \lambda^2 \int_0^\infty x^3 e^{-\lambda x} dx \end{aligned}$$

נחשב אינטגרל זה בנפרד:

$$\begin{aligned} \int_0^\infty x^3 e^{-\lambda x} dx &= \left[-\frac{1}{\lambda} x^3 e^{-\lambda x} \right]_0^\infty - \int_0^\infty -\frac{3}{\lambda} x^2 e^{-\lambda x} dx = \left[-\frac{1}{\lambda} x^3 e^{-\lambda x} \right]_0^\infty + \frac{3}{\lambda} \int_0^\infty x^2 e^{-\lambda x} dx \\ &\stackrel{=0}{=} \frac{3}{\lambda} \left[-\frac{1}{\lambda} x^2 e^{-\lambda x} \right]_0^\infty - \frac{3}{\lambda} \int_0^\infty -\frac{2}{\lambda} x e^{-\lambda x} dx = \frac{6}{\lambda^2} \int_0^\infty x e^{-\lambda x} dx = \frac{6}{\lambda^2} \left[-\frac{1}{\lambda} x e^{-\lambda x} \right]_0^\infty - \frac{6}{\lambda^2} \int_0^\infty -\frac{1}{\lambda} e^{-\lambda x} dx \\ &= \frac{6}{\lambda^3} [-e^{-\lambda x}]_0^\infty = \frac{6}{\lambda^3} \\ &\boxed{E[XY] = \frac{3}{\lambda}} \end{aligned}$$

נחשב את השונות המשותפת:

$$Cov(X, Y) = E[XY] - E[X]E[Y]$$

ולשם כך נחשב את התוחלת של X, Y בנפרד.

$$\begin{aligned} E[X] &\stackrel{\text{משטנה אי שילי}}{=} \int_0^\infty 1 - F_X(t) dt = \int_0^\infty 1 - (1 - (\lambda t + 1)e^{-\lambda t}) dt = \int_0^\infty (\lambda t + 1)e^{-\lambda t} dt \\ &= \left[-\frac{1}{\lambda} (\lambda t + 1)e^{-\lambda t} \right]_0^\infty - \int_0^\infty -e^{-\lambda t} dt = \left[\left(-t - \frac{1}{\lambda}\right)e^{-\lambda t} \right]_0^\infty - \left[\frac{1}{\lambda} e^{-\lambda t} \right]_0^\infty = \frac{1}{\lambda} + \frac{1}{\lambda} = \frac{2}{\lambda} \\ E[Y] &\stackrel{\text{משטנה אי שילי}}{=} \int_0^\infty 1 - F_Y(t) dt = \int_0^\infty e^{-\lambda t} dt = \left[-\frac{1}{\lambda} e^{-\lambda t} \right]_0^\infty = \frac{1}{\lambda} \end{aligned}$$

כלומר:

$$E[X]E[Y] = \frac{2}{\lambda^2}$$

ולכן:

$$\boxed{Cov(X, Y) = E[XY] - E[X]E[Y] = \frac{3}{\lambda} - \frac{2}{\lambda^2}}$$

שאלה 3:

נתונים X, Y שני משתנים מקריים בלתי תלויים בעלי פונקציות התפלגות:

$$F(z) = \begin{cases} \frac{z-1}{z} & z \geq 1 \\ 0 & \text{אחרת} \end{cases}$$

נרצה לחשב את $f_{\left(\frac{X}{Y}, XY\right)}(u, v)$.

פונקציית הצפיפות של X ו- Y נגזרת מההתפלגות:

$$f_X(t) = f_Y(t) = F'(t) = \begin{cases} \frac{1}{t^2} & t \geq 1 \\ 0 & \text{אחרת} \end{cases}$$

והיות והמשתנים בלתי תלויים, נסיק כי הצפיפות המשותפת שלהם נתונה על ידי:

$$f_{(X,Y)}(t, k) = f_X(t)f_Y(k) = \begin{cases} \frac{1}{(tk)^2} & t, k \geq 1 \\ 0 & \text{אחרת} \end{cases}$$

עתה, נרצה לחשב את $F_{(X,Y)}(u, v)$. לשם כך נשים לב כי על פי הגדרה:

$$F_{\left(\frac{X}{Y}, XY\right)}(u, v) = P\left(\left\{\frac{X}{Y} \leq u\right\} \cap \{XY \leq v\}\right)$$

ועתה נפריד למקרים:

- $u < 0, v < 0$ – במקרה זה נקבל כי שני אי השוויון לא מתקיימים לאף x, y שמתקבלים על ידי X, Y שכן הם מקבלים ערכים חיוביים ממש ולכן נקבל כי במקרה זה $F_{\left(\frac{X}{Y}, XY\right)}(u, v) = 0$.

- $v < 1$ – במקרה זה נשים לב כי המאורע הראשון הוא $XY \leq v < 1$ אך הנ"ל קורה בהסתברות 0 שכן X, Y מקבלים ערכים גדולים או שווים ל-1 בלבד. לכן עבור $v < 1$ נקבל כי מתקיים $F_{\left(\frac{X}{Y}, XY\right)}(u, v) = 0$.

- $uv < 1$ – במקרה זה, נראה גם כי מתקיים $F_{\left(\frac{X}{Y}, XY\right)}(u, v) = 0$. נשים לב כי את המאורע ההסתברות המבוקש נוכל לכתוב על ידי:

$$\left\{Y \geq \frac{1}{u}X\right\} \cap \left\{Y \leq \frac{v}{X}\right\}$$

נשים לב כי התחומים הנוצרים על ידי מאורעות אלה ב- $\mathbb{R}^2$ הם החיתוך בין תחום הנמצא מתחת להיפרבולה $y = \frac{v}{x}$ לבין התחום הנמצא מעל הקו

$$\text{הישר } y = \frac{1}{u}x.$$

כאמור הנחנו כי $v \geq 1$ הפעם ולכן נסיק כי $u < 1$. כאמור התחום בו הנקודות מקיימות את אי השוויון אלה יהיה נקודות בתחום הנ"ל. על מנת לאפיין תחום זה נרצה למצוא את נקודת החיתוך. ונשים לב כי:

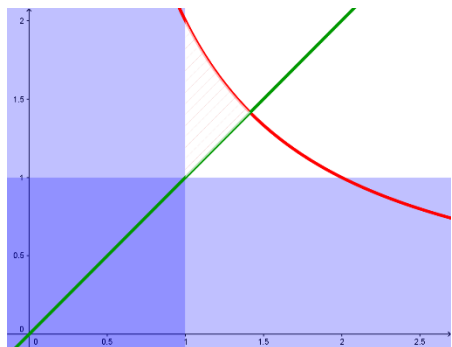
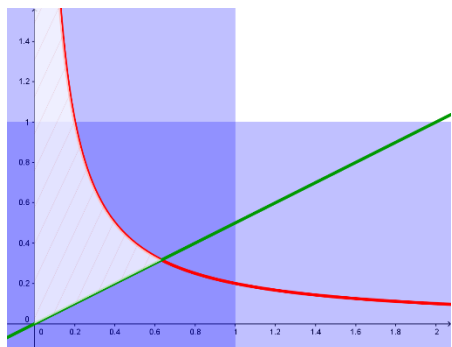
$$\frac{1}{u}x = \frac{v}{x} \Rightarrow x = \sqrt{uv} < 1$$

כלומר, התחום כולו נמצא משמאל ל- $x = 1$ בו X, Y לא מקבלים ערכים ולכן במקרה זה $F_{\left(\frac{X}{Y}, XY\right)}(u, v) = 0$.

- נניח אם כן, כי $uv > 1, u > 0, v > 1$. במצב זה נקודת החיתוך הינה הנקודה $\sqrt{uv} > 1$ ולכן קיים תחום בין הישר לעקום ובתחום בו X, Y מקבלים ערכים, קרי $x > 1, y > 1$, כמתואר באיור. עבור תחום זה נוכל לקבל את ההסתברות לקבל אותו באמצעות שימוש בצפיפות של הוקטור (X, Y) עבור התחום:

$$\mathcal{D} = \left\{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid 1 < x < \sqrt{uv} \quad \frac{1}{u}x < y < \frac{v}{x}\right\}$$

ולכן:

$$F_{\left(\frac{x}{y}, xy\right)}(u, v) = \iint_D f_{(x,y)}(u, v) dx dy = \int_1^{\sqrt{uv}} \left(\int_{\frac{1}{u^x}}^{\frac{v}{x}} \frac{1}{(xy)^2} dy \right) dx = \int_1^{\sqrt{uv}} \left[-\frac{1}{x^2 y} \right]_{\frac{1}{u^x}}^{\frac{v}{x}} dx = \int_1^{\sqrt{uv}} -\frac{1}{xv} + \frac{u}{x^3} dx$$

$$\left[-\frac{1}{v} \ln x - \frac{u}{2x^2} \right]_1^{\sqrt{uv}} = -\frac{1}{2} \frac{\ln uv}{v} - \frac{1}{2v} + \frac{u}{2}$$

לכן, נוכל לקבל את $f_{\left(\frac{x}{y}, xy\right)}(u, v) = \frac{\partial^2 F_{\left(\frac{x}{y}, xy\right)}}{\partial u \partial v}$ כלומר:

$$\frac{\partial}{\partial v} \left(\frac{\partial}{\partial u} \left(-\frac{1}{2} \frac{\ln uv}{v} - \frac{1}{2v} + \frac{u}{2} \right) \right) = \frac{\partial}{\partial v} \left(-\frac{1}{2v} \frac{1}{u} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2v^2 u}$$

$$f_{\left(\frac{x}{y}, xy\right)}(u, v) = \begin{cases} \frac{1}{2v^2 u} & v > 1, uv > 1, v > 0 \\ 0 & \text{אחרת} \end{cases}$$

שאלה 4:

בוחרים מספר באופן אחיד מתוך הקבוצה $[N] := \{1, 2, 3, \dots, N\}$ ומסמנים מספר זה ב- X_1 . בוחרים נקודה באופן אחיד מתוך המספרים $\{1, 2, \dots, X_1\}$ ומסמנים נקודה זו ב- X_2 . נרצה למצוא את ההתפלגות של הוקטור X_2 .

ראשית נשים לב כי X_1 מקבל ערכים ב- $[N]$ בהסתברות אחידה, כלומר:

$$\forall i \in [N] \quad P(X_1 = i) = \frac{1}{N}$$

עבור X_2 , אנו יודעים כי בהנתן שנבחר i , לכל $i \in [N]$, מתקיים:

$$P(X_2 = j | X_1 = i) = \frac{1 + \delta_{ij}}{N + 1} \quad \delta_{ij} = \begin{cases} 1 & i = j \\ 0 & i \neq j \end{cases}$$

כאמור נשים לב כי בהתאם לנוסחת ההסתברות השלמה, ניתן לחשב:

$$P(X_2 = j) = \sum_{i \in [N]} P(X_2 = j | X_1 = i) P(X_1 = i)$$

נשים לב כי בסכום זה, לכל $i \neq j$, נקבל את ההסתברות $\frac{1}{N+1}$ ועבור $i = j$ נקבל את ההסתברות $\frac{2}{N+1}$. סה"כ נקבל $N - 1$ איברים שהסתברותם $\frac{1}{N+1}$ ואיבר יחיד שהסתברותו $\frac{2}{N+1}$. סה"כ:

$$P(X_2 = j) = (N - 1) \frac{1}{N + 1} \frac{1}{N} + \frac{2}{N + 1} \frac{1}{N} = \frac{N - 1}{N(N + 1)} + \frac{2}{N(N + 1)} = \frac{N + 1}{N(N + 1)} = \frac{1}{N}$$

לכן נוכל להגדיר עתה את התפלגות עבור משתנים אלה:

$$F_{X_1}(i) = F_{X_2}(j) = \begin{cases} 1 & i > N \\ \frac{|i|}{N} & 1 \leq i \leq N \\ 0 & i < 1 \end{cases}$$

עתה משאנו יודעים את ההתפלגות של שני המשתנים בנפרד, ויודעים אף כי היא שווה, נתבונן בווקטור המקרי (X_1, X_2) . נמצא את ההתפלגות של ווקטור זה.

ראשית, עבור $i < 1$ או $j < 1$ ודאי שיתקיים $F_{(X_1, X_2)}(i, j) = 0$. עבור $i > N$ נקבל כי $F_{(X_1, X_2)}(i, j) = F_{X_2}(j)$ שכן לכל תוצאה אפשרית של בחירת המספר נקבל כי $X_1 \leq N$. באותו אופן אם $j > N$ נקבל כי $F_{(X_1, X_2)}(i, j) = F_{X_1}(i)$. כאמור מכאן מידי להסיק שעבור $i, j > N$ נקבל $F_{(X_1, X_2)}(i, j) = 1$ כי

עתה נתבונן במקרים שבהם $1 \leq i, j \leq N$. נשים לב כי:

$$F_{(X_1, X_2)}(i, j) = P(\{X_1 \leq i\} \cap \{X_2 \leq j\})$$

נפריד עתה למקרים (נניח כי הם שלמים). התוצאה תהיה זהה בעיגול לערך השלם המתאים):

א. $i < j$ – ראינו כי באופן כללי לכל $1 \leq j' \leq j$ מתקיים:

$$P(X_2 = j' | X_1 = i') = \frac{1 + \delta_{i'j'}}{N+1}$$

ולכן היות וכל תוצאה i', j' כנ"ל המאורעות יהיו זרים, נוכל לסכום:

$$\begin{aligned} P(\{X_1 \leq i\} \cap \{X_2 \leq j\}) &= \sum_{1 \leq j' \leq j} P(\{X_1 \leq i\} \cap \{X_2 = j'\}) \stackrel{\text{בייט}}{=} \sum_{1 \leq j' \leq j} \sum_{1 \leq i' \leq i} P(X_2 = j' | X_1 = i') P(X_1 = i') \\ &= \sum_{1 \leq j' \leq j} \sum_{1 \leq i' \leq i} \frac{1 + \delta_{i'j'}}{N(N+1)} \quad (*) \end{aligned}$$

כדי לחשב את הסכום הנ"ל, נשים לב כי לכל j' , הסכום הפנימי מכיל בדיוק i איברים. בהנתן $j' \leq i$ נקבל כי קיים איבר אחד בדיוק בסכום שהוא מגודל $\frac{2}{N(N+1)}$, אך אם $j' > i$ נקבל כי כל האיברים הם $\frac{1}{N(N+1)}$.

מכאן שנוכל לכתוב:

$$(*) = i \left[\frac{2}{N(N+1)} + \frac{(i-1)}{N(N+1)} \right] + (j-i) \frac{i}{N(N+1)} = \frac{i(i+1)}{N(N+1)} + \frac{(j-i)i}{N(N+1)} = \frac{i(i+1+j-i)}{N(N+1)} = \frac{i(j+1)}{N(N+1)}$$

כלומר, במקרה זה נקבל כי:

$$F_{(X_1, X_2)}(i, j) = \frac{i(j+1)}{N(N+1)}$$

ב. $i \geq j$ – במקרה זה סכום דומה לזה שקיבלנו במקרה הראשון, אלא שכן לכל j קיים מהשיקול שהפעלנו קודם לכן, מאורע מבין האיחוד שהסתברותו $\frac{2}{N(N+1)}$. לכן במקרה זה נקבל:

$$P(\{X_1 \leq i\} \cap \{X_2 \leq j\}) = j \left[\frac{2}{N(N+1)} + \frac{i-1}{N(N+1)} \right] = \frac{j(i+1)}{N(N+1)}$$

ונוכל לסכם:

$$F_{(X_1, X_2)}(i, j) = \begin{cases} 1 & i > N, j > N \\ |j| & i > N, 1 \leq j \leq N \\ |i| & 1 \leq i \leq N, j > N \\ \frac{i(j+1)}{N(N+1)} & 1 \leq i < j \leq N \\ \frac{j(i+1)}{N(N+1)} & 1 \leq j < i \leq N \\ 0 & i < 1 \text{ או } j < 1 \end{cases}$$